

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

26 päivänä kesäkuuta 2019*

Jäsenyysselvöitteiden noudattamatta jättäminen – SEUT 258 artikla – SEUT 49 artikla – Direktiivi 2006/123/EY – 15 artiklan 2 ja 3 kohta – Direktiivi 2005/36/EY – 13, 14 ja 50 artikla sekä liite VII – Sijoittautumisvapaus – Ammattipätevyyden tunnustaminen – Sovittelijakoulutusta tarjoavia organisaatioita koskevat kansalliset säännöt

Asiassa C-729/17,

jossa on kyse SEUT 258 artiklaan perustuvasta jäsenyysselvöitteiden noudattamatta jättämisestä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 22.12.2017,

Euroopan komissio, asiamiehinään H. Tserepa-Lacombe ja H. Støvlbæk,

kantajana,

vastaan

Helleenien tasavalta, asiamiehinään M. Tassopoulou, D. Tsagkaraki ja Ch. Machairas,

vastaajana,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Vilaras sekä tuomarit K. Jürimäe, D. Šváby, S. Rodin (esittelevä tuomari) ja N. Piçarra,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Schiano,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.12.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 28.2.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Euroopan komissio vaatii kanteessaan unionin tuomioistuinta toteamaan, että Helleenien tasavalta ei ole noudattanut SEUT 49 artiklan ja palveluista sisämarkkinoilla 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/123/EY (EUVL 2006, L 376, s. 36) 15 artiklan 2 kohdan b ja

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

c alakohdan ja 3 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on rajannut sovittelijakoulutusta tarjoavien organisaatioiden oikeudellisen muodon niin, että tällaista toimintaa voi harjoittaa yksinomaan sellainen voittoja tavoittelemattoman yhteisö, jonka jäsenenä on ainakin yksi asianajajayhdistys ja ainakin yksi Kreikassa toimiva toimialaorganisaatio. Komissio on vaatinut unionin tuomioistuinta toteamaan tämän lisäksi, että Helleenien tasavalta ei ole noudattanut SEUT 49 artiklan sekä ammattipätevyyden tunnustamisesta 7.9.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY (EUVL 2005, L 255, s. 22), sellaisena kuin se on muutettuna 20.11.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2013/55/EU (EUVL 2013, L 354, s. 132; jäljempänä direktiivi 2005/36), 13 ja 14 artiklan, 50 artiklan 1 kohdan ja liitteen VII mukaisia velvoitteitaan, koska se on asettanut akateemisen pätevyyden tunnustamiselle todistusten sisältöön kohdistuvia lisävaatimuksia ja edellyttänyt niihin sisältyviä olennaisia eroja ensin tutkimatta korvaavia toimenpiteitä sekä pitänyt voimassa syrjivät säännökset, jotka velvoittavat sovittelijan akkreditointia hakevat, joilla on ulkomailla myönnetty tai tunnustetun ulkomaisen koulutusorganisaation Kreikassa antaman koulutuksen suorittamisesta myönnetty tähän tehtävään valtuuttava nimike, esittämään näytön kokemuksesta, joka muodostuu vähintään kolmesta osallistumisesta sovittelumenettelyyn.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2006/123

- 2 Direktiivin 2006/123 johdanto-osan kuudes perustelukappale on muotoiltu seuraavasti:

”[Sijoittautumisvapauden ja jäsenvaltioiden välisen palvelujen vapaan liikkuvuuden] esteitä ei voida poistaa ainoastaan soveltamalla suoraan perustamissopimuksen [49] ja [56] artiklaa ottaen huomioon, että [yhtäältä] jäsenvaltioihin kohdistuvien perustamissopimuksen rikkomisesta johtuvien menettelyjen tapauskohtainen käsittely olisi erittäin hankalaa kansallisille ja [unionin] toimielimille varsinkin laajentumisten jälkeen ja [että] toisaalta useiden esteiden poistaminen edellyttää kansallisten säännösten yhtensovittamista, viranomaisyhteistyö mukaan luettuna. Kuten Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat todenneet, palvelujen todelliset sisämarkkinat on mahdollista toteuttaa [unionin] säädöksen avulla.”

- 3 Direktiivin 2006/123 johdanto-osan 73 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tutkittaviin vaatimuksiin kuuluvat kansalliset säännöt, joiden mukaan muista kuin ammatilliseen pätevyYTEEN liittyvistä syistä tietyn toiminnan järjestäminen sallitaan vain määrätyille palveluntarjoajille. Vaatimuksiin kuuluvat myös palveluntarjoajalle asetettu velvoite valita tietty oikeudellinen muoto, kuten että tämän on oltava oikeushenkilö, henkilöyhtiö, voittoja tavoittelematon yhteisö tai pelkästään luonnollisten henkilöiden omistama yhtiö, sekä osakepääoman omistamista koskevat vaatimukset, kuten tietyille palvelutoiminnalle asetettu vaatimus vähimmäispääomasta tai osakkeenomistajien tai liikkeenjohdon erityistä pätevyyttä koskeva vaatimus. Arviointi pakollisten vähimmäis- tai enimmäishintojen yhteensopivuudesta sijoittautumisvapauden kanssa koskee vain toimivaltaisten viranomaisten nimenomaisesti tietyjen palvelujen tarjoamiselle määräämiä hintoja eikä esimerkiksi hintojen määrittämistä koskevia yleisiä sääntöjä, joita sovelletaan muun muassa kiinteistövuokraukseen.”

4 Direktiivin 2006/123 15 artiklan 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on tutkittava, sisältyykö niiden oikeusjärjestelmään 2 kohdassa tarkoitettuja vaatimuksia, ja varmistettava, että vaatimukset ovat 3 kohdassa tarkoitettujen ehtojen mukaiset. Jäsenvaltioiden on mukautettava lakejaan, asetuksiaan tai hallinnollisia määräyksiään, jotta ne olisivat yhdenmukaisia mainittujen ehtojen kanssa.

2. Jäsenvaltioiden on tutkittava, asetetaanko niiden oikeusjärjestelmässä palvelutoiminnan aloittamisen tai harjoittamisen ehdoksi seuraavien syrjimättömien vaatimusten noudattaminen:

--

b) palveluntarjoajalle asetetut vaatimukset tietyn oikeudellisen muodon valitsemisesta;

c) osakepääoman omistamista koskevat vaatimukset;

--

3. Jäsenvaltioiden on tarkistettava, että 2 kohdassa tarkoitettut vaatimukset täyttävät seuraavat ehdot:

a) syrjimättömyys: vaatimukset eivät ole suoraan tai välillisesti syrjiviä kansalaisuuden tai yrityksen kotipaikan suhteen;

b) välttämättömyys: vaatimukset ovat perusteltuja yleisen edun mukaisin pakottavin syin;

c) oikeasuhteisuus: vaatimukset ovat omiaan takaamaan tavoitellun päämäärän saavuttamisen, ne eivät saa ylittää sitä, mikä on välttämätöntä tavoitteen saavuttamiseksi, eikä muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä voida saavuttaa samaa tulosta.”

Direktiivi 2005/36

5 Direktiivin 2005/36 1 artiklan mukaan tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion, joka vaatii säännellyn ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi alueellaan määrättyä ammattipätevyyttä (jäljempänä ”vastaanottava jäsenvaltio”), on tunnustettava kyseisen ammatin harjoittamisen aloittamiseen ja sen harjoittamiseen ammattipätevyys, joka on hankittu yhdessä tai useammassa muussa jäsenvaltiossa ja joka antaa kyseisen pätevyyden haltijalle oikeuden harjoittaa siellä samaa ammattia.

6 Direktiivin 2005/36 2 artiklan 1 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan jäsenvaltion kansalaisiin, jotka haluavat harjoittaa säänneltyä ammattia joko itsenäisinä ammatinharjoittajina tai palkattuina työntekijöinä, vapaiden ammattien harjoittajat mukaan luettuina, muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa he ovat hankkineet ammattipätevyytensä.

7 Direktiivin 2005/36 3 artiklan 1 kohdan a–c ja e alakohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä tarkoitetaan

a) ’säännellyllä ammatilla’ yhdestä tai useammasta toiminnan lajista koostuvaa ammattitoimintaa tai -toimintoja, jonka [tai joiden] aloittamisen tai harjoittamisen tai jonkin harjoittamisen muodon edellytyksenä on, suoraan tai välillisesti, lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten nojalla tietyn ammattipätevyyden omaaminen; yksi tällainen ammattitoiminnan harjoittamisen muoto on

sellaisen ammattinimikkeen käyttö, johon lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten nojalla vain tietyn ammattipätevyuden omaavilla henkilöillä on oikeus. Kun ensimmäistä virkettä ei sovelleta, säänneltyyn ammattiin rinnastetaan 2 kohdassa tarkoitettu ammatti;

- b) 'ammattipätevyydellä' pätevyyttä, josta on osoituksena muodollisesta pätevyydestä annettu asiakirja, 11 artiklan a alakohdan i alakohdassa tarkoitettu pätevyytodistus ja/tai ammattikokemus;
- c) 'muodollista pätevyyttä osoittavalla asiakirjalla' jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti nimetyn viranomaisen antamia tutkintotodistuksia, todistuksia ja muita muodollista pätevyyttä osoittavia asiakirjoja pääosin yhteisössä suoritetusta ammatillisesta koulutuksesta. Kun ensimmäistä virkettä ei sovelleta, muodollista pätevyyttä osoittavaan asiakirjaan rinnastetaan 3 kohdassa tarkoitettu asiakirja;

--

- e) 'säännellyllä ammatillisella koulutuksella' koulutusta, joka on erityisesti suunnattu tietyn ammatin harjoittamiseen ja käsittää koulutuksen, jota tarvittaessa täydennetään ammattiin perehdyttävällä koulutuksella[,] työharjoittelulla tai työkaksolla.

Ammatillisen koulutuksen, työharjoittelun tai työkokemuksen rakenne ja taso määritellään asianomaisen jäsenvaltion laeissa, asetuksissa tai hallinnollisissa määräyksissä, tai niitä valvoo tai ne hyväksyy kyseistä tehtävää varten nimetty viranomainen;

--”

- 8 Direktiivin 2005/36 13 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Kun vastaanottavassa jäsenvaltiossa edellytetään säännellyn ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai harjoittamiseksi tiettyä ammattipätevyyttä, kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen antaa hakijalle luvan ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa kyseistä ammattia samoin edellytyksin kuin omille kansalaisilleen, jos hakijalla on toisen jäsenvaltion alueellaan saman ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai harjoittamiseksi edellyttämä, 11 artiklassa tarkoitettu pätevyytodistus tai muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja.

Pätevyytodistusten ja muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen on oltava jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti nimetyn toimivaltaisen viranomaisen antamia.”

2. Edellä 1 kohdassa kuvattu ammatin harjoittamisen aloittaminen ja ammatin harjoittaminen on sallittava myös hakijoille, jotka ovat kymmenen viimeksi kuluneen vuoden aikana harjoittaneet kyseistä ammattia täysipäiväisesti vuoden ajan tai osa-aikaisesti vastaavan ajan toisessa jäsenvaltiossa, jossa kyseinen ammatti ei ole säännelty, ja joilla on yksi tai useampi pätevyytodistus tai muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja, jonka on antanut toinen jäsenvaltio, jossa kyseinen ammatti ei ole säännelty.

Pätevyytodistusten ja muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen on täytettävä seuraavat edellytykset:

- a) niiden on oltava jäsenvaltion lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten mukaisesti nimetyn toimivaltaisen viranomaisen antamia.
- b) niiden on oltava osoitus haltijansa valmiudesta kyseisen ammatin harjoittamiseen.

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua vuoden ammattikokemusta ei kuitenkaan voida vaatia, jos hakijan muodollista pätevyyttä osoittavissa asiakirjoissa vahvistetaan säännelty ammatillinen koulutus.

– –”

- 9 Direktiivin 2005/36 14 artiklan 1, 4 ja 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Vastaanottava jäsenvaltio voi 13 artiklan estämättä edellyttää hakijan suorittavan enintään kolme vuotta kestävästä sopeutumisajan taikka kelpoisuuskokeen seuraavissa tapauksissa:

- a) jos hakijan saaman koulutuksen sisältö on olennaisesti erilainen kuin sen koulutuksen sisältö, josta vastaanottavassa jäsenvaltiossa vaadittava muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja on osoituksena;
- b) jos vastaanottavassa jäsenvaltiossa säännelty ammatti käsittää yhtä tai useampaa sellaista säänneltyä ammattitoimintaa, joka ei sisälly vastaavaan ammattiin hakijan kotijäsenvaltiossa, ja vastaanottavassa jäsenvaltiossa edellytettävä koulutus on sisällöltään olennaisesti erilainen kuin se sisältö, josta hakijan esittämä pätevyydistodistus tai muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja on osoituksena.

– –

4. Sovellettaessa 1 ja 5 kohtaa ’olennaisesti erilaisella sisällöllä’ tarkoitetaan ammatin harjoittamisen kannalta keskeisten tietojen, hankittujen taitojen ja hankitun pätevyyden muodostamaa kokonaisuutta, johon verrattuna muuttajan saama koulutus eroaa sisällöltään merkittävässä määrin vastaanottavan jäsenvaltion edellyttämästä koulutuksesta.

5. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan suhteellisuusperiaatetta noudattaen. Erityisesti jos vastaanottava jäsenvaltio aikoo vaatia hakijaa suorittamaan sopeutumisajan tai kelpoisuuskokeen, sen on ensin tutkittava, ovatko ne tiedot, taidot ja pätevyys, jotka hakija on hankkinut jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa ammattikokemuksensa tai elinikäisen oppimisen avulla ja jotka asiaankuuluva elin on tätä tarkoitusta varten muodollisesti vahvistanut, sellaisia että ne korvaavat kokonaan tai osittain 4 kohdassa määritellyn olennaisesti erilaisen sisällön.

– –”

- 10 Direktiivin 2005/36 50 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tehdessään päätöstä säännellyn ammatin harjoittelulupaa koskevasta hakemuksesta tämän osaston mukaisesti vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat vaatia liitteessä VII lueteltujen asiakirjojen ja todistusten esittämistä.

– –”

- 11 Direktiivin 2005/36 56 artiklan 3 kohdassa säädetään, että kunkin jäsenvaltion on nimettävä viimeistään 20.10.2007 mennessä toimivaltaiset viranomaiset ja elimet, joilla on valtuudet antaa ja vastaanottaa muodollista pätevyyttä osoittavia asiakirjoja ja muita asiakirjoja tai tietoja, sekä ne viranomaiset ja elimet, joilla on valtuudet ottaa vastaan hakemuksia ja tehdä tässä direktiivissä tarkoitettuja päätöksiä, ja annettava ne viipymättä muille jäsenvaltioille ja komissiolle tiedoksi.

- 12 Direktiivin 2005/36 liitteessä VII olevan 1 kohdan a–c alakohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Asiakirjat

- a) Asianomaisen henkilön kansalaisuuden todistava asiakirja.

- b) Jäljennökset pätevyystodistuksista tai jäljennös koulutuksesta annetusta asiakirjasta, joka antaa oikeuden ryhtyä harjoittamaan asianomaista ammattia, sekä tarvittaessa todistus asianomaisen henkilön ammattikokemuksesta.

Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat lisäksi pyytää hakijaa toimittamaan tarvittaessa hänen koulutustaan koskevia tietoja, jotta voitaisiin määrittää mahdolliset olennaiset erot vaadittuun kansalliseen koulutukseen nähden 14 artiklan mukaisesti. Mikäli hakija ei voi toimittaa näitä tietoja, vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on käännyttävä yhteystahon, toimivaltaisen viranomaisen tai kotijäsenvaltion muun asianomaisen elimen puoleen.

- c) Direktiivin 16 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa kotijäsenvaltion tai ulkomaan kansalaisen lähtöjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tai elimen antama todistus, joka koskee toiminnan lajia ja kestoa.”

Direktiivi 2008/52

- 13 Tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla 21.5.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/52/EY (EUVL 2008, L 136, s. 3) johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jotta varmistetaan tarvittava keskinäinen luottamus sovittelun luottamuksellisuuteen, vaikutukseen määrä- ja vanhentumisaikoihin sekä sovittelulla aikaansaatuisten sopimusten tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, jäsenvaltioiden olisi edistettävä sopiviksi katsomillaan järjestelyillä sovittelijoiden koulutusta ja sovittelupalvelujen tarjontaan soveltuvien toimivien laadunvalvontajärjestelyjen käyttöönottoa.”

- 14 Direktiivin 2008/52 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tavoitteena on parantaa vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen saatavuutta ja edesauttaa riitojen sovinnollista ratkaisua edistämällä sovittelun käyttöä ja varmistamalla, että sovittelu ja tuomioistuinkäsittely ovat tasapainoisessa suhteessa toisiinsa.”

- 15 Direktiivin 2008/52 3 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

--

- b) ’sovittelijalla’ kolmatta henkilöä, jota pyydetään hoitamaan sovittelua tehokkaasti, puolueettomasti ja asiantuntevasti riippumatta hänen ammatti- tai virkanimikkeestään kyseisessä jäsenvaltiossa tai siitä, miten hänet on tehtävään nimetty tai määrätty.”

- 16 Direktiivin 2008/52 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on rohkaistava sopiviksi katsomillaan keinoin sovittelijoita ja sovittelupalveluja tarjoavia organisaatioita laatimaan vapaaehtoisia menettelysääntöjä ja noudattamaan niitä sekä sovittelupalvelujen tarjontaan sovellettavia muita tehokkaita laadunvalvontakeinoja.

2. Jäsenvaltioiden on edistettävä sovittelijoiden perus- ja jatkokoulutusta sen varmistamiseksi, että sovittelu hoidetaan riidan osapuolten kannalta tehokkaasti, puolueettomasti ja asiantuntevasti.”

Kreikan oikeus

Laki 3898/2010

- 17 Lain 3898/2010 (FEK A' 211/16.2.2010), jolla direktiivi 2008/52 saatettiin osaksi kansallista oikeutta, 5 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Sovittelijoiden koulutusta järjestävä organisaatio voi olla muodoltaan siviilioikeudellinen voittoa tavoittelematon yhteisö, jonka muodostavat ainakin yksi asianajajayhdistys ja ainakin yksi kotimaassa 7 §:ssä tarkoitetun hallintoviranomaisen antamalla luvalla toimiva toimialaorganisaatio yhdessä.

2. Oikeus-, avoimuus- ja ihmisoikeusministerin, talous-, kilpailu- ja kauppamerenkulkuministerin sekä opetuksesta, elinikäisestä oppimisesta ja uskonnollisista yhdyskunnista vastaavan ministerin esityksestä annettavalla presidentin asetuksella säädetään tarkemmin lupaedellytyksistä ja sovittelijakoulutusta järjestävien organisaatioiden toiminnasta, perusopetus-, koulutus- ja jatkokoulutusohjelmista, niiden pituudesta, koulutuksen järjestämispaikoista, kouluttajien pätevyysvaatimuksista, osallistujien lukumäärästä sekä seuraamuksista, joita sovittelijakoulutusta järjestäville organisaatioille määrätään, mikäli ne laiminlyövät velvoitteidensa noudattamisen. Seuraamuksena voidaan määrätä sakkoa tai organisaation toimiluvan väliaikainen tai pysyvä menettäminen. Perusteet, joiden mukaisesti seuraamus valitaan ja sen määrä lasketaan, vahvistetaan edellä mainitulla presidentin asetuksella.

--”

- 18 Lain 3898/2010 6 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa

”1. Perustetaan sovittelijoiden akkreditointilautakunta, joka toimii oikeus-, avoimuus- ja ihmisoikeusministerin valvonnassa. Lautakunnan toimivaltuuksiin kuuluu muun muassa sovittelijoiksi hakevien akkreditointi, sovittelijakoulutusta tarjoaville organisaatioille kuuluvien velvoitteiden noudattamisen ja sen valvonta, että valtuutetut sovittelijat noudattavat sovittelijoiden ammattieettisiä sääntöjä. Lautakunnan on lisäksi laadittava selvitys oikeus-, avoimuus- ja ihmisoikeusministerille 5–7 §:ssä tarkoitettujen seuraamusten määrittämisestä. Lautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja neljä (4) jäsentä ja neljä (4) varajäsentä. Sen toimikausi on kolme vuotta.

--

3. Sovittelijaksi hakevan akkreditointia varten suoritetaan koetehtäviä valintalautakunnalle, johon osallistuu kaksi edellä 1 momentissa tarkoitetun akkreditointilautakunnan puheenjohtajan nimittämää tämän lautakunnan jäsentä ja tuomari, joka nimitetään tehtävään lain 1756/1988 41 §:n 2 momentin mukaisesti ja joka toimii valintalautakunnan puheenjohtajana. Valintalautakunta selvittää, onko hakijalla sovittelupalvelujen tarjoamisen edellyttämät tiedot ja pätevyys ja onko hakija suorittanut sovittelupalvelujen tarjoamisen kannalta riittävän, 5 §:ssä tarkoitetun koulutusorganisaation tarjoaman koulutuksen. Valintalautakunnan päätös on annettava kirjallisena ja se on perusteltava asianmukaisesti. Asianajajayhdistysten yleiskokous asettaa edellä 1 momentissa tarkoitetun akkreditointilautakunnan ja valintalautakunnan käyttöön henkilöstöresursseja niiden hallinnon hoitamiseksi tämän pykälän 5 momentissa tarkoitetun ohjesäännön mukaisesti. Valtiovarainministeri ja oikeus-, avoimuus- ja ihmisoikeusministeri vahvistavat yhteisellä päätöksellä

- a) valintalautakunnan jäsenten palkkiot maksutavan ja suuruuden, ja

’palkkion suorittaa oikeushallinnon kiinteistöistä vastaava maksuviranomainen’

- b) koemaksut, jotka hakijoiden on suoritettava ennakolta valintalautakunnalle.

--”

19 Lain 3898/2010 7 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Oikeus-, avoimuus- ja ihmisoikeusministerin asetuksella

- a) määrittellään sovittelijoiden akkreditoinnin erityisedellytykset ja muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa sovittelijalle myönnetyn, tähän tehtävään valtuuttavan nimikkeen tunnustamismenettely. Nimikkeen tunnustaminen, sen väliaikainen tai pysyvä peruuttaminen edellyttävät 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun lautakunnan ennakkosuostumusta
- b) vahvistetaan valtuutettujen sovittelijoiden ammattieettiset säännöt
- c) säädetään näiden sääntöjen rikkomisesta määrättäviä seuraamuksia koskevat erityiset edellytykset. Tällaisina seuraamuksina voidaan 6 §:n 1 momentissa tarkoitettun lautakunnan suostumuksella määrätä nimikkeen väliaikaisesta tai pysyvistä peruuttamisesta; ja
- d) säädetään kaikista muista näihin liittyvistä kysymyksistä.”

20 Lain 3898/2010 14 §:ää muutettiin valtiovarainministeriön, kehitys-, kilpailu-, infrastruktuuri-, kuljetus- ja verkostoministeriön, opetus- ja uskontoasiain ministeriön, kulttuuri- ja urheiluministeriön, ympäristö-, energia- ja ilmastonmuutosministeriön, työ-, sosiaaliturva- ja sosiaalihuoltoministeriön, oikeus-, avoimuus- ja ihmisoikeusministeriön, hallinnon uudistamisesta ja sähköisestä hallinnosta vastaavan ministeriön toimivaltaan kuuluvista kiireellisistä kysymyksistä ja eräistä muista säännöksistä 4.12.2012 annetulla lailla (FEK A' 237/5.12.2012), jolla siihen lisättiin 2 momentti, jonka mukaan ulkomaisen koulutusorganisaation Kreikassa antaman koulutuksen suorittamisesta myönnetty sovittelijan tehtävään valtuuttava nimike voidaan tunnustaa, jos se on myönnetty viimeistään päivänä, jolloin lain 3898/2010 5 §:ssä tarkoitettun koulutusorganisaation tai siinä tarkoitettujen koulutusorganisaatioiden toimilupa myönnettiin ja se aloitti tai ne aloittivat toimintansa, ja joka tapauksessa viimeistään 31.12.2012.”

Laki 4512/2018

21 Talouden sopeuttamisohjelman rakenteellisten muutosten soveltamista koskevista säännöksistä ja eräistä muista säännöksistä 17.1.2018 annetun lain 4512/2018 (FEK A' 5/17.1.2018) 205 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tämän lain voimaantulopäivästä alkaen kumotaan kaikki säännökset, joissa sovitteluun liittyvistä kysymyksistä on säädetty tästä laista poikkeavalla tavalla. Lain 3898/2010 1 §:n säännökset pysyvät voimassa.”

Presidentin asetus 123/2011

22 Siviili- ja kauppaoikeuden alan sovittelijoiden koulutusta tarjoavien organisaatioiden lupa- ja toimintaedellytysten määrittelemisestä annetun presidentin asetuksen 123/2011 (FEK A' 255/9.12.2011) 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Sovittelijoiden koulutusta järjestävä organisaatio (jäljempänä koulutusorganisaatio) voi olla muodoltaan voittoa tavoittelematon yksityisoikeudellinen yhteisö, jonka muodostavat ainakin yksi asianajajayhteisö ja ainakin yksi kotimainen toimialaorganisaatio yhdessä ja joka harjoittaa toimintaansa oikeus-, avoimuus- ja ihmisoikeusministeriön oikeushallinnon pääosaston alaisen asianajajien ja haastemiesten toiminnasta vastaavan yksikön antamalla luvalla (lain 3898/2010 5 §:n 1 momentti).”

Muutettu ministeriön asetus 109088

- 23 12.12.2011 annetun ministerin asetuksen 109088, sellaisena kuin se on muutettuna 20.12.2012 annetulla asetuksella 107309 (jäljempänä muutettu ministerin asetus nro 109088), A luvun ainoan pykälän 1, 2 ja 5 momentissa säädetään seuraavaa:

”A. Ulkomaisen koulutusorganisaation myöntämien sovittelijan tehtävään valtuuttavan nimikkeen tunnustamismenettely määritellään seuraavasti:

Sovittelijoiden akkreditointilautakunta tunnustaa ulkomaisen koulutusorganisaation myöntämien sovittelijan tehtävään valtuuttavan nimikkeen vastaavuuden seuraavaa menettelyä noudattaen:

1. Asianomaiset tekevät hakemuksen valtuutetun sovittelijan nimikkeen tunnustamiseksi.

--

2. Hakemuslomakkeeseen on liitettävä seuraavat asiakirjat:

--

c) koulutusorganisaation antama todistus, joka on osoitettu lain 3898/2010 6 §:n 1 momentissa tarkoitetulle sovittelijoiden akkreditointilautakunnalle ja josta käy ilmi:

aa) koulutuksen kokonaistuntimäärä

bb) opetuksen sisältö

cc) koulutuksen järjestämispaikka

dd) osallistujien lukumäärä

ee) kouluttajien lukumäärä ja pätevyysvaatimukset

ff) hakijoiden koe- ja arviointimenettely ja tapa, jolla taataan menettelyn moitteettomuus.

--

5. Sovittelijoiden akkreditointilautakunta hyväksyy nimikkeen vastaavuuden edellyttäen, että sen on myöntänyt tunnustettu ulkomainen organisaatio ja hakija kykenee osoittamaan kokemuksen, joka muodostuu vähintään kolmesta sovittelumenettelyyn osallistumisesta sovittelijana, sovittelijan avustajana tai menettelyn osapuolen avustajana. Lautakunta voi harkintansa mukaan vaatia asianomaista suorittamaan täydentävän kokeen muun muassa silloin, kun hän on saanut koulutuksensa ulkomaiselta organisaatiolta Kreikassa.

Ulkomailla myönnetyn tai tunnustetun ulkomaisen koulutusorganisaation Kreikassa antaman koulutuksen suorittamisesta myönnetyn nimikkeen vastaavuuden tunnustamisen osalta sovittelijoiden akkreditointilautakunta voi hyväksyä nimikkeen vastaavuuden, vaikka asianomainen ei esitä näyttöä kokemuksesta, joka muodostuu vähintään kolmesta sovittelumenettelyyn osallistumisesta sovittelijana, sovittelijan avustajana tai menettelyn osapuolen avustajana, jos hakijan toimittamien asiakirjojen sisältämistä tiedoista käy kokonaisuutena selvästi ilmi hänen suorittamansa jatkokoulutus ja systemaattinen toimiminen sovittelijana ja jos kyseinen nimike on myönnetty viimeistään 31.12.2012.”

Oikeudenkäyntiä edeltävä menettely

- 24 Saapuneeen kantelun johdosta komissio pyysi – koska se epäili lain 3898/2010 ja muutetun ministerin asetuksen 109088 yhteensopivuutta direktiivien 2006/123 ja 2005/36 kanssa – 11.7.2013 Helleenien tasavaltaa toimittamaan tiedot sovittelijoiden koulutuksesta Kreikassa.
- 25 Helleenien tasavalta vastasi pyyntöön 16.9.2013 päivätyllä kirjeellä.
- 26 Komissio lähetti 11.7.2014 Helleenien tasavallalle virallisen huomautuksen, jossa se pyysi tätä esittämään huomautuksensa kyseessä olevien lain ja asetuksen mahdollisesta ristiriidasta direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan sekä direktiivin 2005/36 13 ja 14 artiklan kanssa. Helleenien tasavalta vastasi viralliseen huomautukseen 12.9.2014.
- 27 Komissio lähetti 29.5.2015 Helleenien tasavallalle täydentävän virallisen huomautuksen, jossa se toisti aiemmin esittämänsä kannan ja ilmoitti lisäksi huolensa Kreikan lainsäädännön mahdollisesta ristiriidasta direktiivin 2005/36 50 artiklan 1 kohdan ja liitteen VII kanssa, siltä osin kuin muissa unionin jäsenvaltioissa myönnettyjen sovittelijan nimikkeiden tunnustamiselle on siinä asetettu edellytyksiä, jotka ylittävät sen, minkä tämä direktiivi sallii. Komissio katsoi myös, että Kreikan lainsäädäntö oli SEUT 45 ja SEUT 49 artiklassa vahvistetun syrjintäkiellon periaatteen vastainen.
- 28 Helleenien tasavalta vastasi täydentävään viralliseen huomautukseen 23.11.2015.
- 29 Koska Helleenien tasavallan vastaukset eivät saaneet komissiota vakuuttuneeksi, se antoi 25.2.2016 perustellun lausunnon, joka annettiin tiedoksi kyseiselle jäsenvaltiolle 26.2.2016 ja jossa komissio ilmoitti katsovansa yhtäältä, että Helleenien tasavalta ei ole noudattanut SEUT 49 artiklan ja direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan sekä 3 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on säätänyt, että sovittelijakoulutusta voi tarjota vain organisaatio, joka on oikeudelliselta muodoltaan sellainen voittoa tavoittelematon yhteisö, jonka muodostavat ainakin yksi asianajajayhteisö ja ainakin yksi toimialaorganisaatio Kreikassa.
- 30 Komissio totesi perustellussa lausunnossaan toisaalta, että Helleenien tasavalta ei ole noudattanut SEUT 45 ja SEUT 49 artiklan sekä direktiivin 2005/36 13 ja 14 artiklan sekä 50 artiklan 1 kohdan ja liitteen VII mukaisia velvoitteitaan, koska se on asettanut akateemisen pätevyyden tunnustamiselle lisävaatimuksia, jotka koskevat todistusten sisältöä, edellyttänyt näihin sisältyviä olennaisia eroja ensin arvioimatta korvaavia toimenpiteitä ja pitänyt voimassa syrjivät säännökset, joilla hakijat veloitetaan esittämään näyttö kokemuksesta, joka muodostuu vähintään kolmesta sovittelumenettelyyn osallistumisesta.
- 31 Helleenien tasavalta kiisti 10.5.2016 antamassaan vastauksessa väitetyn jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen ja esitti yhtäältä, että sovittelutoiminta kuuluu SEUT 51 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun poikkeuksen alaan, koska kyse on julkisen vallan käyttöön liittyvästä toiminnasta, ja että lainkäyttöä koskeva yleinen intressi voidaan joka tapauksessa hyväksyä oikeutukseksi palvelujen tarjoamisen vapauden rajoituksille. Helleenien tasavalta esitti toisaalta ammattipätevyyden tunnustamisen osalta, että kyseessä olevilla kansallisilla säännöksillä ei evätä sovittelijalta, joka on hankkinut vastaavan ammatillisen pätevyyden jossakin muussa jäsenvaltiossa, oikeutta harjoittaa tätä ammattia. Lisäksi kyseessä olevista kansallisista säännöksistä käy ilmi, että sovittelijan pätevyys oli mahdollista osoittaa hakijan jatkokoulutusta koskevilla asiakirjoilla sen sovittelukokemuksesta koskevan vaatimuksen sijasta, joka edellyttää kolmea sovittelumenettelyyn osallistumista.
- 32 Komissio ei hyväksynyt Helleenien tasavallan näkemystä, minkä vuoksi se nosti nyt käsiteltävänä olevan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen.

Kanne

Kanteen ulottuvuus

– Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 33 Komissio on kannekirjelmässään esittänyt kaksi kanneperustetta. Yhtäältä se on väittänyt, että lain 3898/2010 5 §:n 1 momentilla ja presidentin asetuksella 123/2011 on otettu käyttöön SEUT 49 artiklassa tarkoitetun sijoittautumisvapauden rajoitus ja rikotaan palveluista sisämarkkinoilla annetun direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohtaa ja 3 kohtaa. Toisaalta komissio on esittänyt, että muutetulla ministerin asetuksella 109088 rikotaan direktiivin 2005/36 13, 14 ja 50 artiklaa sekä liitettä VII.
- 34 Vastineessaan lakia 3898/2010 ja muutettua ministerin asetusta 109088 koskevia komission väitteitä kiistämättä Helleenien tasavalta on vakuuttanut, että laki 3898/2010 ja presidentin asetus 123/2011 oli kumottu päivänä, jona laki 4512/2018 julkaistiin Helleenien tasavallan virallisessa lehdessä eli 17.1.2018. Helleenien tasavallan mukaan tästä seuraa, että komission kanteessaan esittämät väitteet eivät enää ole aiheellisia.
- 35 Vastauksensa vaatimusosassa komissio on esittänyt, että nyt käsiteltävänä oleva kanne kattoi myös näistä lailla 4512/2018 säädetyistä lainmuutoksista aiheutuneen tilanteen, koska unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan oikeudenkäyntiä edeltävässä hallinnollisessa menettelyssä riitautetulla lainsäädännöllä käyttöön otettu järjestelmä on kokonaisuutena pidetty voimassa niillä uusilla säädöksillä, jotka jäsenvaltio on antanut perustellun lausunnon antamisen jälkeen.

– Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 36 Käsiteltävänä olevan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen kohteen rajaamisen osalta on muistettava, että arvioitaessa sitä, onko jäsenvaltio jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan, huomioon on otettava jäsenvaltion tilanne sellaisena kuin se oli perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, eikä unionin tuomioistuin voi ottaa huomioon tämän jälkeen tapahtuneita muutoksia (ks. vastaavasti tuomio 27.4.2017, komissio v. Kreikka, C-202/16, ei julkaistu, EU:C:2017:318, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 Mikäli jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa menettelyssä riitautuksen kohteena olevaa kansallista lainsäädäntöä on jälkepäin muutettu, komissio ei muuta kanteensa kohdetta kohdistamalla aiemmin voimassa ollut lainsäädäntöä koskevia kanneperusteitaan muutoksen jälkeen voimassa olevaan lainsäädäntöön, mikäli nämä kaksi versiota kansallisesta lainsäädännöstä ovat sisällöltään identtiset (ks. vastaavasti tuomio 21.3.2013, komissio v. Ranska, C-197/12, ei julkaistu, EU:C:2013:202, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 38 Kanteen kohdetta ei sitä vastoin voida ulottaa sellaisiin uusista säännöksistä johtuviin velvoitteisiin, joita vastaavia velvoitteita ei ole kyseessä olevan oikeussäännön alkuperäisessä versiossa, sillä tätä voitaisiin pitää sen menettelyn sääntöjenmukaisuutta koskevien olennaisten menettelymääräysten rikkomisena, jossa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen todetaan (ks. vastaavasti tuomio 5.4.2017, komissio v. Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 39 Niin kuin juuri todettiin, komissio on vastauksessaan kohdistanut kannekirjelmässä esittämänsä ensimmäisen kanneperusteensa lakiin 4512/2018, minkä vuoksi on selvitetävä, merkitseekö tämä sitä, että kanteen kohdetta on muutettu.

- 40 Käsiteltävässä tapauksessa lain 4512/2018 merkityksellisistä säännöksistä ei käy ilmi, niin kuin ei komission sen osalta esittämistä lausumistakaan, että tämän lain säännökset ovat sisällöltään identtiset aiemmin voimassa olleen lainsäädännön säännösten kanssa.
- 41 Koska komission ensimmäinen kanneperuste kohdistuu siis myös lain 4512/2018 säännöksiin, muutetaan sillä näin ollen riita-asian kohdetta, minkä vuoksi kanneperusteet on asiassa tutkittava sellaisina kuin ne on komission kannekirjelmässä esitetty, ottamatta huomioon komission vastauksessa esitettyä ensimmäisen kanneperusteen laajennusta.
- 42 Kanneperusteet, jotka koskevat SEUT 49 artiklan määräysten, direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan sekä 3 kohdan ja direktiivin 2005/36 13 ja 14 artiklan sekä 50 artiklan 1 kohdan ja liitteessä VII olevien säännösten rikkomista, on näin ollen jätettävä tutkimatta siltä osin kuin ne kohdistuvat lakiin 4512/2018.

Asiakysymys

Kanneperuste, joka koskee SEUT 49 artiklan ja direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan sekä 3 kohdan rikkomista

– Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 43 Komission mukaan yhtäältä lain 3898/2010 5 §:n 1 momentista ja toisaalta presidentin asetuksen 123/2011 1 §:n 1 momentista käy ilmi, että organisaatioiden, jotka järjestävät opetusta tarjotakseen koulutuspalveluja sovittelijoille, jotka voivat koulutuksen suorittuaan ilmoittautua kokeeseen, jonka läpäiseminen oikeuttaa Kreikassa sovittelijan akkreditointiin, voivat olla oikeudelliselta muodoltaan yksinomaan sellaisia voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä, jotka muodostuvat ainakin yhdestä asianajajayhdistyksestä ja ainakin yhdestä kreikkalaisesta toimialaorganisaatiosta yhdessä ja jotka toimivat tämän lain 7 §:ssä tarkoitetun viranomaisen antamalla luvalla.
- 44 Komissio väittää, että koulutusorganisaation kokoonpanoon ja sen oikeudelliseen muotoon kohdistuvat vaatimukset torjuvat sekä sellaiset ulkomaiset koulutusorganisaatiot, jotka haluaisivat sijoittautua ensimmäistä kertaa Kreikkaan, että sellaiset koulutusorganisaatiot, jotka haluaisivat sijoittaa sinne toimipisteen, minkä vuoksi komissio katsoo, että näillä vaatimuksilla rajoitetaan SEUT 49 artiklassa ja direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdassa sekä 3 kohdassa vahvistettua sijoittautumisvapautta.
- 45 Komissio katsoo, että lain 3898/2010 mukaan sellaisten organisaatioiden tarjoama koulutus, jotka eivät täytä tässä laissa asetettuja vaatimuksia, ei anna mahdollisuutta osallistua lain 6 §:ssä edellytetyyn kokeeseen, eikä siis mahdollisuutta saada akkreditointia, jota sovittelijan ammatin harjoittamiselta Kreikassa edellytetään.
- 46 Komissio esittää, ettei näitä vaatimuksia voida oikeuttaa yleisen edun mukaisilla pakottavilla syillä, eivätkä ne sovellu niillä tavoitellun päämäärän saavuttamiseen, minkä lisäksi niillä ylitetään se, mikä on tämän päämäärän saavuttamisen kannalta tarpeen. Lisäksi on mahdollista, että niitä sovelletaan syrjivästi.
- 47 Komissio katsoo lisäksi, ettei SEUT 51 artiklassa määrättyä poikkeusta voida soveltaa käsiteltävässä asiassa, vaikka Helleenien tasavalta on näin esittänyt oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä. Se katsoo yhtäältä, ettei 17.2.2005 annetun määräyksen Mauri (C-250/03, EU:C:2005:96), joka koski asianajajien osallistumista kyseessä olleeseen valintalautakuntaan, perusteella voida katsoa, että nyt tarkasteltava kansallinen sääntö on unionin oikeuden mukainen, koska lain 3898/2010 5 § koskee sovittelijakoulutusta tarjoavien organisaatioiden kokoonpanoa ja niiden oikeudellista muotoa. Toisaalta

komissio katsoo, ettei väitetty jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen koske sovittelupalvelua sellaisenaan vaan sovittelijoiden koulutuspalvelua, johon ei liity julkisen vallan käyttöä oikeudenhoidon osalta.

- 48 Sellaisten yleisen edun mukaisten pakottavien syiden osalta, joilla kyseessä olevat rajoitukset voitaisiin oikeuttaa, komissio esittää ensimmäiseksi, että sovittelun laadun turvaamistavoitteelle voidaan saada tukea direktiivin 2008/52 4 artiklasta. Se katsoo kuitenkin, että 4 artiklassa tähdätään, kun otetaan huomioon kyseisen direktiivin johdanto-osan 16 perustelukappale, yhtäältä koulutuspalvelujen tarjoamisen laadunvalvontaan käytännösääntöjen kaltaisilla mekanismeilla, ja toisaalta, ettei 4 artiklassa tarkastella sovittelijakoulutusta tarjoavien yhteisöjen organisaatiota koskevia sääntöjä, kuten sääntöjä, jotka koskevat niiltä edellytettyä oikeudellista muotoa tai pääoman omistussuhteita.
- 49 Toiseksi komissio esittää, että vaikka unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sovittelupalvelujen asiakkaiden suoja ja tarve taata korkeatasoinen koulutus voidaan katsoa yleisen edun mukaisiksi pakottaviksi syiksi, Helleenien tasavalta ei ole kyennyt osoittamaan, että oikeudellista muotoa ja pääoman omistussuhteita koskevilla vaatimuksilla kyetään saavuttamaan tällaiset tavoitteet.
- 50 Komission mukaan joka tapauksessa on niin, etteivät kyseessä olevat rajoitukset ole oikeassa suhteessa niillä tavoiteltuihin päämääriin, koska olemassa on vähemmän rajoittavia vaihtoehtoja, kuten asianmukaisen opetusohjelman käyttöön otto, opettajia ja opetusmateriaalia koskevien arviointiperusteiden määrittely ja niiden kriteerien vahvistaminen, jotka koskevat kyseiseen ammattiin pääsylvä edellytetyjä pakollisia kokeita. Komissio huomauttaa myös, että Helleenien tasavalta soveltaa jo muita vähemmän rajoittavia toimenpiteitä korkeatasoisen koulutuksen takaamiseksi, kuten vaatimusta, jonka mukaan koulutusta antavat kokeneet sovittelijat ja kokeet suoritetaan valtakunnalliselle valintalautakunnalle, tai vaatimusta siitä, että koulutusohjelman sisällöstä ja pituudesta säädetään lailla.
- 51 Helleenien tasavalta toteaa vain, että lain 4512/2018 antamisen jälkeen kanneperuste ei ole enää aiheellinen.

– *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

- 52 Todettakoon aluksi, että käsiteltävänä olevassa kanteessa esitetty ensimmäinen kanneperuste koskee SEUT 49 artiklan ja direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan ja 3 kohdan rikkomista.
- 53 Tämän osalta on ensimmäiseksi mainittava siitä, että direktiivin 2006/123 johdanto-osan kuudennen perustelukappaleen mukaan sijoittautumisvapauden esteitä ei voida poistaa ainoastaan soveltamalla suoraan SEUT 49 artiklaa, muun muassa sen takia, että kyseiseen vapauteen kohdistuvien esteiden tapauskohtainen käsittely on erittäin hankalaa (ks. vastaavasti tuomio 16.6.2015, Rina Services ym., C-593/13, EU:C:2015:399, 38 kohta), minkä vuoksi näistä kysymyksistä olisi annettava direktiivi.
- 54 Tästä seuraa, että silloin kun sijoittautumisvapauden rajoitus kuuluu direktiivin 2006/123 soveltamisalaan, rajoitusta ei ole tarpeen tutkia myös SEUT 49 artiklan kannalta (ks. vastaavasti tuomio 23.2.2016, komissio v. Unkari, C-179/14, EU:C:2016:108, 118 kohta ja tuomio 30.1.2018, X ja Visser, C-360/15 ja C-31/16, EU:C:2018:44, 137 kohta).
- 55 On siis tutkittava, onko direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan ja 3 kohdan rikkomista koskeva kanneperuste perusteltu.

- 56 Tämän osalta on huomattava, että direktiivin 2006/123 15 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on tutkittava, sisältyykö niiden oikeusjärjestelmään 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen kaltaisia vaatimuksia, ja varmistettava, että tällaiset vaatimukset ovat mainitun artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen ehtojen mukaiset.
- 57 Direktiivin 2006/123 15 artiklan 3 kohdassa luetellut kumulatiiviset edellytykset koskevat ensiksikin kyseessä olevien vaatimusten syrjimättömyyttä eli sitä, etteivät vaatimukset voi olla suoraan tai välillisesti syrjiviä kansalaisuuden, tai kun on kyse yhteisöistä, niiden kotipaikan perusteella, toiseksi niiden välttämättömyyttä eli sitä, että vaatimukset on voitava perustella yleisen edun mukaisilla pakottavilla syillä, ja kolmanneksi oikeasuhteisuutta, sillä vaatimusten pitää olla omiaan takaamaan tavoitellun päämäärän saavuttaminen, eivätkä ne saa ylittää sitä, mikä on välttämätöntä tavoitteen saavuttamiseksi, eikä muilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä voida saavuttaa samaa tulosta.
- 58 Kanneperusteilla, jotka komissio on esittänyt käsiteltävässä asiassa, tähdätään siihen, että kanteessa yksilöidyillä kansallisilla säännöksillä todetaan otetun käyttöön direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdassa tarkoitettuja tyyppisiä vaatimuksia ja – jos nämä vaatimukset eivät ole kyseisen 15 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen edellytysten mukaisia – että kyseisten kansallisten säännösten todetaan olevan ristiriidassa 15 artiklan 1–3 kohdan kanssa.
- 59 Ensimmäiseksi on siis selvitettävä, kuuluvatko lain 3898/2010 5 §:ään perustuvat vaatimukset direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan soveltamisalaan, niin kuin komissio väittää.
- 60 Tämän osalta on mainittava siitä, että direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetaan, kun sitä tarkastellaan direktiivin johdanto-osan 73 perustelukappaleen kannalta, niiden vaatimusten ryhmää, jotka velvoittavat palveluntarjoajan valitsemaan toiminnalleen tietyn oikeudellisen muodon, mikä kattaa muun muassa vaatimuksen siitä, että sen on oltava oikeushenkilö tai että sen on oltava voittoa tavoittelematon yhteisö.
- 61 On todettava, että lain 3898/2010 5 §:ssä säädetty vaatimus, joka kohdistuu sovittelijakoulutusta tarjoavan organisaation oikeudelliseen muotoon ja jonka mukaan tällaisten organisaatioiden on oltava voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä, kuuluu nimenomaisesti direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 23.2.2016, komissio v. Unkari, C-179/14, EU:C:2016:108, 61 ja 62 kohta).
- 62 Lisäksi on huomattava, että direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan c alakohdassa, kun sitä tarkastellaan direktiivin johdanto-osan 73 perustelukappaleen kannalta, tarkoitetaan muuntyyppisiä yhteisön pääoman omistussuhteisiin kohdistuvia vaatimuksia.
- 63 Koulutusorganisaation kokoonpanoon lain 3898/2010 5 §:n mukaan kohdistuva vaatimus siitä, että sovittelijakoulutusta tarjoavien organisaatioiden muodostavina jäseninä on oltava ainakin yksi asianajajayhdistys ja ainakin yksi Kreikassa toimiva toimialaorganisaatio yhdessä, kuuluu direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamisalaan.
- 64 Toiseksi on selvitettävä, kuuluvatko kyseessä olevat kansalliset säännöt direktiivin 2006/123 15 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan.
- 65 Todettakoon tämän osalta ensin, että direktiivin 2006/123 15 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan sen 2 kohdassa tarkoitettujen vaatimusten ja direktiivin muiden säännösten välille ei muodostu ristiriitaa, edellyttäen, muun muassa, etteivät nämä vaatimukset ole suoraan tai välillisesti syrjiviä kansalaisuuden perusteella, tai kun kyse on yhteisöistä, näiden kotipaikan perusteella.

- 66 Käsiteltävässä tapauksessa lain 3898/2010 5 §:stä käy ilmi, että sovittelijakoulutusta tarjoavien organisaatioiden oikeudellista muotoa, pääoman omistussuhteita ja kokoonpanoa koskevia vaatimuksia sovelletaan sekä Kreikkaan että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin koulutusorganisaatioihin. Vaatimuksia ei näin ollen voida pitää direktiivin 2006/123 15 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla syrjivinä.
- 67 Kyseessä olevien kansallisten sääntöjen tarpeellisuuden osalta todettakoon toiseksi, että vaikka Helleenien tasavalta ei ole tuonut lain 3898/2010 5 §:n osalta esiin erityisiä oikeutusperusteita, sen unionin tuomioistuimessa esittämistä lausumista käy kuitenkin ilmi, että tällä lainsäädännöllä kyetään direktiivin 2006/123 15 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti varmistamaan laadultaan korkeatasoiset sovittelijakoulutuspalvelut ja helpottamaan koulutusorganisaatioiden sijoittautumista syrjäisille alueille.
- 68 Vaikka tällaisia syitä voidaan pitää yleisen edun mukaisina pakottavina syinä, Helleenien tasavalta ei kuitenkaan ole esittänyt perusteluita, joilla voitaisiin osoittaa, että koulutusorganisaation oikeudellista muotoa ja sen pääoman omistussuhteita koskevat säännöt ovat näiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarpeellisia toimenpiteitä.
- 69 Koska direktiivin 2006/123 15 artiklan 3 kohdassa säädetty kolme vaatimusta ovat kumulatiivisia, on katsottava, että kyseessä olevat kansalliset säännöt eivät täytä toista näistä vaatimuksista, eikä tarpeen ole näin ollen tutkia tässä kohdassa tarkoitettua kolmatta vaatimusta.
- 70 Edellä esitetyistä huomioista käy ilmi, että Helleenien tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan sekä 3 kohdan mukaisia velvoitteitaan, kun se on säätänyt, että sovittelijakoulutusta voivat tarjota vain organisaatiot, jotka ovat oikeudelliselta muodoltaan sellaisia voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä, jotka muodostuvat ainakin yhdestä asianajajayhdistyksestä ja ainakin yhdestä kreikkalaisesta toimialaorganisaatiosta yhdessä.

Kanneperuste, joka koskee direktiivin 2005/36 13 ja 14 artiklaa, 50 artiklan 1 kohtaa sekä liitettä VII

– Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 71 Komissio katsoo, että lain 3898/2010 ja muutetun ministerin asetuksen 109088 säännökset ovat direktiivin 2005/36 13 ja 14 artiklan, 50 artiklan 1 kohdan ja liitteen VII vastaisia. Komission mukaan näillä kansallisilla säännöksillä loukataan myös syrjintäkiellon periaatetta.
- 72 Aluksi komissio viittaa direktiivin 2005/36 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa olevaan säännellyn ammatin määritelmään ja vetoaa siihen, ettei tässä direktiivissä edellytetä sovittelijan ammattiin pääsystä tiettyä nimenomaista tutkintotodistusta eikä rajata sen soveltamista säännellyn ammatin ”harjoittamiseen”. Komissio esittää, että vaikka jäsenvaltioilla säilyy yhdenmukaistavien säännösten puuttuessa toimivalta säännellä tätä ammattia ja määritellä siihen pääsyn edellytykset, kansallisen lainsäädännön säännökset eivät kuitenkaan saa muodostua perusteettomiksi esteiksi perussopimuksilla taattujen perusvapauksien käyttämiselle.
- 73 Koska pääsy sovittelijan ammattiin edellyttää Kreikassa sekä erityistä koulutusta että akkreditointia, joka myönnetään kyseessä olevan kokeen läpäiselle hakijalle, komissio katsoo, että sovittelijan ammatti kuuluu direktiivin 2005/36 soveltamisalaan.
- 74 Komissio katsoo, ettei siihen, ettei Helleenien tasavalta ole nimennyt viranomaisia eikä elimiä, joilla on direktiivin 2005/36 56 artiklan 3 kohdan mukaan valtuudet antaa ja vastaanottaa muodollista pätevyyttä osoittavia asiakirjoja ja muita asiakirjoja tai tietoja, voida vedota tämän direktiivin muiden säännösten noudattamatta jättämisen oikeuttamiseksi.

- 75 Ensimmäiseksi komissio huomauttaa sen koulutusorganisaation myöntämän todistuksen sisällöstä, joka maahan muuttavan sovittelijan on esitettävä saadakseen akkreditoinnin, jota tämän ammatin harjoittaminen Kreikassa edellyttää, että muutetun ministerin asetuksen 109088 mukaan ulkomaisen sovittelijan tutkintotodistukseen on liitettävä muun muassa koulutusorganisaation antama todistus opetusmetodeista, osallistujien lukumäärästä, kouluttajien lukumäärästä ja pätevyysvaatimuksista, hakijoiden koe- ja arviointimenettelystä ja menettelyn moitteettomuuden turvaamistavasta. Komission mukaan tällaisilla vaatimuksilla ylitetään se, mikä on tarpeen niiden tietojen ja ammattipätevyyden tason arvioimiseksi, joka todistuksen haltijalla oletetaan olevan. Mainitut edellytykset ovat komission mukaan tämän johdosta direktiivin 2005/36 13 ja 14 artiklan, 50 artiklan 1 kohdan ja liitteen VII vastaisia.
- 76 Komissio esittää tämän osalta, että direktiivin 2005/36 13 artiklan mukaan vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomaisena antaa luvan ryhtyä harjoittamaan kyseistä ammattia ja harjoittaa sitä hakijoille, joilla on toisen jäsenvaltion alueellaan saman ammatin harjoittamisen aloittamiseksi tai sen harjoittamiseksi edellyttämä pätevyystodistus tai muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja. Vaikka jäsenvaltion toimivaltainen viranomaisena on myönnettävä tällainen asiakirja, joka osoittaa tietyn tason ammattipätevyyden, komission mukaan on kuitenkin niin, että direktiivissä 2005/36 ei edellytetä, että muissa jäsenvaltioissa myönnettyillä tutkintotodistuksilla osoitetaan, että kyse on opetuksesta ja koulutuksesta, joka vastaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa vaadittua opetusta tai koulutusta tai on niihin verrattavissa.
- 77 Komission mukaan direktiivin 2005/36 14 artiklassa säädetään, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää hakijaa toimittamaan tällaiset koulutustaan koskevat tiedot vain siltä osin kuin tämä on tarpeen sen selvittämiseksi, onko siinä mahdollisesti olennaisia eroja Kreikan lainsäädännössä edellytettynä kotimaiseen koulutukseen nähden. Kansallisessa lainsäädännössä asetetut vaatimukset eivät komission mukaan kuitenkaan ole sellaisia, että niiden avulla olisi arvioitavissa, onko hakijan saama koulutus sisällöltään olennaisesti erilainen kuin se koulutus, josta Kreikassa edellytetty tutkintotodistus on osoituksena.
- 78 Direktiivin 2005/36 50 artiklan 1 kohdasta käy lisäksi ilmi, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat tunnustamismenettelyssä vaatia tämän direktiivin liitteessä VII lueteltuja asiakirjoja ja todistuksia, kuten jäljennöksiä kelpoisuus- tai tutkintotodistuksesta, joka oikeuttaa kyseessä olevaan ammattiin pääsyn.
- 79 Komissio väittää, että liitteessä VII olevan 1 kohdan b alakohdan toisesta alakohdasta käy ilmi, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää hakijaa toimittamaan tällaiset koulutustaan koskevat tiedot vain siltä osin kuin tämä on tarpeen sen selvittämiseksi, onko siinä mahdollisesti olennaisia eroja vaadittuun kansalliseen koulutukseen nähden. Komissio katsoo tämän perusteella, että Kreikan lainsäädännössä muotoillut edellytykset ovat ristiriidassa sekä direktiivin 2005/36 14 artiklan 1 kohdan että sen 50 artiklan 1 kohdan ja liitteen VII kanssa.
- 80 Toiseksi Helleenien tasavallan säätämien korvaavien toimenpiteiden osalta komissio on viitannut siihen, että muutetun ministerin asetuksen 109088 A luvun ainoan pykälän 5 momentissa säädetään, että sovittelijoiden akkreditointilautakunta voi harkintansa mukaan vaatia asianomaista hakijaa suorittamaan täydentävän kokeen muun muassa silloin, kun hän on saanut koulutuksensa ulkomaiselta koulutusorganisaatiolta Kreikassa.
- 81 Vaikka komissio myöntää, ettei direktiivissä 2005/36 edellytetä tällaisten kokeiden arviointiperusteiden ilmoittamista, se katsoo kuitenkin, että koska kansallisia sääntöjä tällaisista kokeista ei ole annettu, koemenettely voi osoittautua mielivaltaiseksi, jopa syrjiväksi. Tämän vuoksi se katsoo, että koemenettely, kun ensin ei tutkita mahdollisia eroja vaadittuun kansalliseen koulutukseen nähden, on ristiriidassa direktiivin 2005/36 14 artiklassa säädettyjen vaatimusten kanssa.

- 82 Komissio vetoaa lisäksi siihen, että yhtenä tutkintonimikkeen vastaavuuden tunnustamisen edellytyksistä on kansallisessa lainsäädännössä näyttö kokemuksesta, joka muodostuu vähintään kolmesta sovittelumenettelyyn osallistumisesta sovittelijana, sovittelijan avustajana tai menettelyn osapuolen avustajana. Tällaisen edellytyksen täyttymistä ei kuitenkaan vaadita Kreikassa koulutetuilta sovittelijoilta. Komission mukaan edellytys on syrjivä ja direktiivin 2005/36 vastainen.
- 83 Komissio huomauttaa Kreikan hallintoviranomaisten käytännöstä olla soveltamatta mainittua edellytystä, jos kyseessä olevan hakemuksen asiakirjoista saadaan näyttö jatkokoulutuksen suorittamisesta ja systemaattisesta sovittelukokemuksesta, että kansallisen lainsäädännön ristiriita unionin oikeussääntöjen kanssa voidaan poistaa lopullisesti vain pakottavilla säännöksillä, joilla on sama oikeudellinen arvo kuin niillä, joita on muutettava, mikä merkitsee, ettei viranomaiskäytäntö riitä siihen, että EUT-sopimukseen perustuvia velvoitteita voitaisiin katsoa noudatetun. Komissio väittää, että joka tapauksessa on niin, että Kreikan lainsäädännön mukaan mahdollisuus olla soveltamatta kokemukseen liittyvää vaatimusta koskee yksinomaan sellaisia hakijoita, jotka ovat saaneet sovittelijan tehtävään valtuuttavan nimikkeen viimeistään 31.12.2012.
- 84 Helleenien tasavalta korostaa, että muutettu ministerin asetus kumottiin lain 4512/2018 tullessa voimaan, ja katsoo tällä perusteella, ettei nyt tarkasteltava kanneperuste ole enää aiheellinen.

– *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

- 85 Todettakoon aluksi direktiivin 2005/36 soveltamisalan rajaamisesta direktiiviin 2008/52 nähden, että viimeksi mainittu direktiivi ei voi – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa esittänyt – tässä tapauksessa vaikuttaa siihen, voidaanko direktiiviä 2005/36 soveltaa. Näin on siksi, että vaikka direktiivi 2008/52 kattaa tietyt siviili- ja kauppaoikeuden alan sovitteluun liittyvät näkökohdat, sillä ei kuitenkaan ole yhdenmukaistettu sovittelijan ammattiin pääsyn edellytyksiä.
- 86 Tämän täsmennyksen jälkeen on sen osalta, onko sovittelijan ammattia pidettävä direktiivin 2005/36 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuna säänneltyinä ammattina, todettava, että säännellyllä ammatilla tarkoitetaan yhdestä tai useammasta toiminnan lajista koostuvaa ammattitoimintaa, jonka aloittamisen tai harjoittamisen tai jonkin harjoittamisen muodon edellytyksenä on, suoraan tai välillisesti, lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten nojalla tietyn ammattipätevyyden omaaminen (tuomio 21.9.2017, Malta Dental Technologists Association ja Reynaud, C-125/16, EU:C:2017:707, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 87 Direktiivin 2005/36 3 artiklan 1 kohdan b, c ja e alakohdasta seuraa, että kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa mainittu tietyn ammattipätevyyden käsite koskee kaikkea pätevyyttä, joka vastaa muodollista pätevyyttä osoittavaa tutkintoa, joka on erityisesti suunniteltu valmistamaan sen haltijat tietyn ammatin harjoittamiseen (tuomio 21.9.2017, Malta Dental Technologists Association ja Reynaud, C-125/16, EU:C:2017:707, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 88 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 43 kohdassa esittänyt, sovittelijan ammatti, sellaisena kuin sitä säännellään Kreikassa, täyttää edellä 86 ja 87 kohdassa muotoillut kriteerit, koska pääsy tähän ammattiin edellyttää soveltuvan koulutuksen suorittamista sellaisen ammattipätevyyden ja tutkintonimikkeen saamiseksi, jotka oikeuttavat juuri tämän ammatin harjoittamiseen, muun muassa lain 3898/2010 6 §:n 1 ja 3 momentin nojalla.
- 89 Kyseessä olevan lainsäädännön yhteensopivuudesta direktiivin 2005/36 säännösten kanssa on todettava, että sovittelijoiden tutkintonimikkeiden tunnustaminen kuuluu tämän direktiivin 10–14 artiklan soveltamisalaan.

- 90 Direktiivin 2005/36 13 artiklan 1 kohdan mukaan vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on annettava hakijalle lupa ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa säänneltyä ammattia samoin edellytyksin kuin omille kansalaisilleen, jos hakijalla on direktiivin 11 artiklassa tarkoitettuna kaltainen pätevyystodistus tai muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja, jonka toisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on myöntänyt tätä tarkoitusta varten.
- 91 Vaikka direktiivin 2005/36 14 artiklassa säädetään, että jäsenvaltio voi 13 artiklan estämättä edellyttää korvaavia toimenpiteitä, kuten sopeutumisjakson tai kelpoisuuskokeen suorittamista, henkilöiltä, jotka haluavat päästä säänneltyyn ammattiin ja harjoittaa tällaista ammattia, on kuitenkin niin, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 56 kohdassa todennut, että 14 artiklassa tämä mahdollisuus on rajattu sen 1 kohdassa lueteltuihin tilanteisiin.
- 92 Direktiivin 2005/36 14 artiklan 1 kohdan a alakohdasta käy ilmi ensiksikin, että jäsenvaltiot voivat edellyttää korvaavia toimenpiteitä, jos hakijan saama koulutus on sisällöltään olennaisesti erilainen kuin koulutus, josta vastaanottavassa jäsenvaltiossa vaadittu muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja on osoituksena. Tämän jälkeen artiklan 4 kohdassa säädetään, että ”olennaisesti erilaisella sisällöllä” tarkoitetaan ammatin harjoittamisen kannalta keskeisten tietojen, taitojen ja hankitun pätevyyden muodostamaa kokonaisuutta, johon verrattuna muuttajan saama koulutus eroaa sisällöltään merkittävässä määrin vastaanottavan jäsenvaltion edellyttämästä koulutuksesta. Direktiivin 2005/36 14 artiklan 5 kohdassa korvaavien toimenpiteiden vaatimisen edellytykseksi asetetaan vielä suhteellisuusperiaatteen noudattaminen.
- 93 Direktiivin 2005/36 50 artiklan 1 kohdassa säädetään lisäksi, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voi vaatia direktiivin liitteessä VII lueteltujen asiakirjojen ja todistusten esittämistä. Mainitussa liitteessä olevan 1 kohdan b ja c alakohdasta käy ilmi, että niissä mainittujen todistusten esittämistä voidaan vaatia niissä säädettyjen edellytysten mukaisesti.
- 94 Kreikan lainsäädännön yhteensopivuutta direktiivin 2005/36 kanssa on tarkasteltava näiden huomioiden kannalta.
- 95 Todettakoon ensin akateemisen pätevyyden tunnustamisesta, jolle on asetettu sellaisia lisävaatimuksia, jotka koskevat sen todistuksen sisältöä, jonka koulutusorganisaatio on myöntänyt ja joka maahan muuttavan sovittelijan on esitettävä saadakseen sovittelijan ammatilta Kreikassa edellytetyt akkreditoinnin, että muutetun ministerin asetuksen 109088 A luvun ainoan pykälän 2 momentin c kohdan mukaan Kreikan lainsäädännössä edellytetään, että koulutusorganisaation kreikkalaiselle akkreditointilautakunnalle osoittamassa todistuksessa on tietoja, joiden joukossa ovat myös koulutuspaikkaa, hakijoiden koe- ja arviointimenettelyä sekä tämän menettelyn moitteettomuuden turvaamistapaa koskevat tiedot.
- 96 On kuitenkin todettava, ettei Kreikan lainsäädännössä vahvistettuja edellytyksiä ole direktiivissä 2005/36, eikä niiden voida, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 60 kohdassa todennut, katsoa soveltuvan hakijoiden suorittaman koulutuksen sisällön arviointiin tavalla, jota voitaisiin pitää oikeasuhteisena, toisin kuin direktiivin 14 artiklassa, 50 artiklan 1 kohdassa ja liitteessä VII olevassa 1 kohdassa edellytetään.
- 97 Toiseksi niiden korvaavien toimenpiteiden osalta, joita Kreikka edellyttää niiltä sovittelijan akkreditointia hakevilta, joilla on ulkomailla myönnetty tai tunnustetun ulkomaisen koulutusorganisaation Kreikassa antamasta koulutuksesta myöntämä tähän tehtävään valtuuttava nimike, on todettava, että direktiivin 2005/36 14 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan korvaavien toimenpiteiden vaatiminen edellyttää, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen suorittaa tutkinnan, jonka avulla määritetään, onko hakijan saama koulutus mahdollisesti olennaisesti erilainen kuin kansallinen koulutus.

- 98 Muutetun ministeriön asetuksen 109088 A luvun ainoan pykälän 5 momentissa säädetään, että silloin kun kyse on ulkomailla myönnetyn tai sellaisen tähän tehtävään valtuuttavan nimikkeen vastaavuuden tunnustamisesta, jonka ulkomainen koulutusorganisaatio on myöntänyt Kreikassa antamansa koulutuksen suorittamisesta, kyseinen kreikkalainen sovittelijoiden akkreditointilautakunta voi myöntää vastaavuuden, jos hakija kykenee esittämään näytön kokemuksesta, joka muodostuu vähintään kolmesta sovittelumenettelyyn osallistumisesta sovittelijana, sovittelijan avustajana tai menettelyn osapuolen avustajana. Lisäksi tämä lautakunta voi harkintansa mukaan vaatia hakijaa suorittamaan täydentävän kokeen, muun muassa silloin, kun koulutus on annettu Kreikassa.
- 99 Tämän osalta on todettava, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 63 kohdassa todennut, että tällaiset vaatimukset eivät vastaa direktiivissä 2005/36 säädetyn tyyppisiä arviointiperusteita ja niillä ylitetään sen harkintavallan rajat, jonka direktiivi jättää näissä kysymyksissä jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille.
- 100 Koska kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä sellaisen ennakkollisen arvioinnin suorittamisesta, jolla selvitetään, onko hakijan saama koulutus sisällöltään olennaisesti erilainen kuin koulutus, josta vastaanottavassa jäsenvaltiossa vaadittu muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja on osoituksena, vaikka tällainen ennakkollinen arviointi on direktiivin 2005/36 14 artiklan mukaan suoritettava, jotta akkreditointilautakunta voisi vaatia korvaavia toimenpiteitä, ei voida väittää, että tämä kansallinen lainsäädäntö on direktiivin 2005/36 mukainen.
- 101 Lisäksi on todettava, että muutetun ministerin asetuksen 109088 A luvun ainoan pykälän 5 momentilla laiminlyödään myös direktiivin 2005/36 13 artiklan 1 kohdassa säädettyjä velvoitteita, koska siinä edellytetään, että henkilöt, jotka hakevat sovittelijan akkreditointia sen jälkeen kun he ovat saaneet ulkomaiselta koulutusorganisaatiolta tähän tehtävään valtuuttavan nimikkeen, esittävät näytön kokemuksesta, joka muodostuu vähintään kolmesta sovittelumenettelyyn osallistumisesta, kun taas tällaista akkreditoinnin edellytystä ei sovelleta henkilöihin, jotka ovat saaneet tähän tehtävään valtuuttavan nimikkeen kotimaiselta koulutusorganisaatiolta.
- 102 Näitä näkökohtia ei voida kyseenalaistaa väitteellä, jonka mukaan hallinnollisessa käytännössä tällaista edellytystä ei välttämättä sovelleta, koska on selvää, että vaikka jäsenvaltion viranomaiset eivät käytännössä soveltaisi unionin oikeuden vastaista kansallista säännöstä, oikeusvarmuus kuitenkin edellyttää, että tätä säännöstä muutetaan (ks. vastaavasti tuomio 5.7.2007, komissio v. Belgia, C-522/04, EU:C:2007:405, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 103 Edellä esitetyistä huomioista käy ilmi, että Helleenien tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2005/36 13 ja 14 artiklan, 50 artiklan 1 kohdan ja liitteen VII mukaisia velvoitteitaan, koska se on asettanut akateemisen pätevyyden tunnustamiselle lisävaatimuksia, jotka koskevat vaadittujen todistusten sisältöä, ja edellyttänyt – arvioimatta ensin niiden mahdollisia olennaisia eroja kansalliseen koulutukseen nähden – korvaavia toimenpiteitä.
- 104 On siis todettava, että
- Helleenien tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2006/123 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on säättänyt, että sovittelijakoulutusta voivat tarjota vain organisaatiot, jotka ovat oikeudelliselta muodoltaan sellaisia voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä, jotka muodostuvat ainakin yhdestä asianajajayhdistyksestä ja ainakin yhdestä Kreikassa toimivasta toimialaorganisaatiosta yhdessä
  - Helleenien tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2005/36 13 ja 14 artiklan, 50 artiklan 1 kohdan ja liitteen VII mukaisia velvoitteitaan, koska se on asettanut akateemisen pätevyyden tunnustamiselle lisävaatimuksia, jotka koskevat vaadittujen todistusten sisältöä, ja edellyttänyt – arvioimatta ensin niiden mahdollisia olennaisia eroja kotimaiseen koulutukseen nähden – korvaavia toimenpiteitä sekä pitänyt voimassa syrjivät säännökset, jotka velvoittavat sovittelijan akkreditointia hakevat,

joilla on ulkomailla myönnetty tai tunnustetun ulkomaisen koulutusorganisaation Kreikassa antaman koulutuksen suorittamisesta myönnetty tähän tehtävään valtuuttava nimike, esittämään näytön kokemuksesta, joka muodostuu vähintään kolmesta sovittelumenettelyyn osallistumisesta.

Oikeudenkäyntikulut

¹⁰⁵ Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista ja Helleenien tasavalta on hävinnyt asian, viimeksi mainittu on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1)

- Helleenien tasavalta ei ole noudattanut palveluista sisämarkkinoilla 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/123/EY 15 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan sekä 3 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on säätänyt, että sovittelijakoulutusta voivat tarjota vain organisaatiot, jotka ovat oikeudelliselta muodoltaan sellaisia voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä, jotka muodostuvat ainakin yhdestä asianajajayhdistyksestä ja ainakin yhdestä kreikkalaisesta toimialaorganisaatiosta yhdessä.
- Helleenien tasavalta ei ole noudattanut ammattipätevyyden tunnustamisesta 7.9.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 20.11.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2013/55/EU, 13 ja 14 artiklan, 50 artiklan 1 kohdan ja liitteen VII mukaisia velvoitteitaan, koska se on asettanut akateemisen pätevyyden tunnustamiselle lisävaatimuksia, jotka koskevat vaadittujen todistusten sisältöä, ja edellyttänyt – arvioimatta ensin niiden mahdollisia olennaisia eroja kotimaiseen koulutukseen nähden – korvaavia toimenpiteitä sekä pitänyt voimassa syrjivät säännökset, jotka velvoittavat sovittelijan akkreditointia hakevat, joilla on ulkomailla myönnetty tai tunnustetun ulkomaisen koulutusorganisaation Kreikassa antaman koulutuksen suorittamisesta myönnetty tähän tehtävään valtuuttava nimike, esittämään näytön kokemuksesta, joka muodostuu vähintään kolmesta sovittelumenettelyyn osallistumisesta.

2) Helleenien tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset